

3.10.2024

Luonnonsuojeluliiton eriävä mielipide alueidenkäyttölain työryhmän esitykseen

Työryhmätyön tuloksena poliittiseen käsittelyyn vietävä versio hallituksen esityksenä ei kokonaisuutena edistä luontokadon ja ilmastokriisin pysäyttämistä eikä kansalaisten ympäristöoikeuksia, alkuperäiskansa saamelaisten oikeuksista puhumattakaan. Tästä syystä Suomen luonnonsuojeluliitto nostaa luonnoksen neljä keskeistä puutetta esille tässä eriävässä mielipiteessä.

Kuntalaisen valitusoikeus asemakaavoista

Kuntalaisen valitusoikeus asemakaavoista on syytä säilyttää. Tällaisia valituksia on kokonaisuuteen nähden vähän, joten poistamalla valitusoikeus kunnan jäseneltä tehdään periaattellisesti merkittävä muutos suomalaiseen kuntademokratiaan pienin konkreettisin aikasäästöin. Muut vaikutukset voivat olla ennakoimattomia. Kunnan toimien oikeusvalvonta kunnallisvalituksella on osa kunnallista demokratiaa. Kun asemakaava voi välillisine vaikutuksineen säteillä laajalle ja kaavoitus vaikuttaa myös koko kunnan budjettiin, on kunnan jäsenen valitusoikeus yhä perusteltu.

Asemakaavan tulee ohjata vähähiiliseen kaavoitukseen ja luonnon monimuotoisuutta tukevaan maankäyttöön nykyistä vahvemmin

Suomen luonnonsuojeluliiton edustajina työryhmässä katsomme, että työryhmässä olleessa asemakaavoja koskevassa esityksessä ei ole otettu huomioon hallitusohjelman eikä lakihankkeen luonto- ja ilmastotavoitteita. Sama koskee konkreettisia muutosesityksiämme erityisesti asemakaavoja koskevien pykälien parantamiseksi.

Orpon hallitusohjelman mukaan: *"Vahvistamme luonnon monimuotoisuutta ja torjumme luontokatoa."* Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen kuuluu tällä hetkellä lakiluonnoksen sisältövaatimuksiin ylemmillä kaavatasoilla, mutta asemakaavoissa ratkeaa se mitä todella maastossa tapahtuu. Siksi luontoarvojen turvaamisen tulee olla riittävää asemakaavoihin asti. Nyt asemakaavoihin ei ole kuitenkaan tulossa luonnon kannalta konkreettisia parannuksia, mikä on vakava puute.

Vaikka tiivis yhdyskuntarakenne sekä ekologiset liikkumismuodot ovat keskeisessä asemassa ilmastonmuutoksen ehkäisyssä, eivät ne ole riittävä näkökulma vähähiilisyteen. Tähän tähtäimeen voitaisiin päästä asettamalla esimerkiksi hiilijalanjälkiraja. Vähähiilisessä rakentamisessa tulee huomoida myös hiilinielut, kuten kaupunkimetsät. Niiden turvaamisella on yhteys puihin ja maaperään sitouneisiin hiilivarastoihin. Kuten tunnettua, Suomen maankäyttösektori oli nettopäästölähde, ja sen päästöt ovat ylittäneet eri varastoihin vuoden aikana sitoutuneen hiilen määrän. Luonnonsuojeluliitto painottaa, että tämä on osoitus siitä, ettei nykyisellä sääntelyllä kyetä pitämään riittävästi huolta hiilivarastojen riittävydestä kansallisten ja kansainvälisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Myös hallitusohjelmassa on todettu tarve metsä- ja maaperänielujen vahvistamiselle. Kuntametsien hiilivarastoista huolehtiminen kuuluu kuntien päätäntävaltaan kaavoituksen kautta, joten asemakaavaa koskevia pykälää tulee päivittää vastaamaan ilmastotavoitteita.

Saamelaisten oikeudet

Saamelaisten kotiseutualueita ja maankäyttöä koskevat pykälät ovat jäämässä saamelaiskäräjälain varaan. Saamelaiskäräjälakia koskeva hallituksen esitys on tätä kirjoittaessa eduskunnan käsittelyssä. Suomen luonnonsuojeluliitto pitää huonona, että alueidenkäyttöä koskevassa laissa ei turvata saamelaisten oikeuksia enemmälti, vaan asia on jäämässä saamelaiskäräjälain yhteistoiminta- ja neuvottelupykälän varaan.

Lupa- ja valvontaviraston ohjaustehtävä

Suomen luonnonsuojeluliitto pitää huolestuttava, että ns. yhden luukun periaatteen uudistuksen myötä uuden lupa- ja valvontaviraston tehtäväksi on tulossa vain alueidenkäytön suunnittelun tukeminen eikä ohjaaminen. On epäselvää, missä määrin tällainen muotoilu mahdollistaa ennakkollisen luontoarvojen huomioimisen. Luontoon liittyviin yleisiin etuihin sisältyy myös esimerkiksi luonnonsuojelulailla suojeltujen elinympäristöjen turvaaminen muun maankäytön ulkopuolella. Viranomaisen roolia ja resursseja hoitaa luonnonsuojelutehtäväänsä tulee vahvistaa eikä heikentää, kuten esimerkiksi viimeaikainen raakutapaus on alleviivannut.

Suomen luonnonsuojeluliiton edustajat työryhmässä

Tapani Veistola
Toiminnanjohtaja

Laura Kolehmainen
Ympäristöoikeuden asiantuntija